

ROVDJUR I DET SVENSKA NATUR- OCH KULTURLANDSKAPET

ANNELIE SJÖLANDER-LINDQVIST

Enligt gällande rovdjurspolitik ska rovdjursförvaltningen vara adaptiv och ekosystembaserad, det vill säga att förvaltningen kontinuerligt ska inhämta och tillämpa ny kunskap och nya erfarenheter inom ramen för ekosystemens dynamik och komplexitet. Det innebär att förvaltningen ska ta hänsyn till olika aspekter, såsom interaktion mellan varg, björn, järv, lodjur och kungsörn och bytesdjuren, som arter i ekosystemet. Sett till de övergripande målen för den nationella rovdjurspolitiken ska förvaltningen verka för att rovdjuren ska finnas i så stort antal att de långsiktigt kan finnas kvar i den svenska faunan och att de kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden.¹ Samtidigt ska förvaltningen arbeta för att främja samexistens mellan människor och rovdjur, förebygga och begränsa rovdjursangrepp samt se till att tamdjurshållning inte påtagligt försvåras. En annan viktig del handlar om att förvaltningen ska visa hänsyn till socioekonomiska och psykosociala effekter samt att arbeta för att minska konflikter relaterade till stora rovdjur.

- 1 Detta innebär att så kallad *gynnsam bevarandestatus* (eng. *favourable conservation status*) är uppnådd.

Riksdagen har beslutat om bevarandemål för rovdjuren men det förekommer krav om att ändra rovdjurspolitiken till att bli mer restriktiv, vilket särskilt gäller förekomsten av varg. Foto: Håkan Tunón.

Genom internationella åtaganden såsom Bernkonventionen, art- och habitatdirektivet och konventionen om biologisk mångfald samt riksdagsbeslut ska Sverige bland annat sträva efter att skapa förutsättningar för rovdjurens överlevnad och tillväxt. Rovdjursförekomst är dock en fråga som väcker starka känslor och det har tidvis varit en hård debatt. Många upplever rovdjurens närvaro i det svenska natur- och kulturlandskapet som självklar och något som tillför viktiga värden, i form av exempelvis upplevelsevärden. Andra aktörer ser annorlunda på rovdjursförekomst. En viktig anledning till att det sedan ett antal år förs en debatt kring de stora rovdjurens närvaro i det svenska skogs- och jordbrukslandskapet är de skador som rovdjuren orsakar, främst på tamdjur, hund och ren. Även om lantbrukare, jägare och renskötare kan få ersättning för delar av de finansiella skador som orsakas av fredade rovdjur, för rovdjursangrepp med sig andra konsekvenser som oro, stress och osäkerhet. Samtidigt som rennäringen accepterar kalvförluster som del i rovdjurspolitiken kan den samlade påverkan bli mycket påtaglig. För rennäringen är rovdjurstrycket ett stort hot som förutom skadade och dödade renar leder till merarbete som bland annat är relaterat till skadeförebyggande åtgärder – sammantaget blir resultatet till en minskad lönsamhet i rennäringen och färre arbetstillfällen samt även en stor påverkan på den samiska kulturen. På ett motsvarande sätt behöver lantbrukare göra anpassningar för att minska risken för rovdjursangrepp eller hantera att förekomsten av exempelvis varg upplevs kunna utgöra ett hot mot det egna företagandet, välbefinnande och livskvalitet samt landsbygdsutveckling och livsmedelsproduktion. Jägarna känner på grund av stora rovdjur en ökad oro för att släppa sina hundar och de behöver liksom lantbrukarna göra anpassningar för att kunna fortsätta jaga.

Sammanfattningsvis handlar det om att rovdjur är en del av den svenska faunan och att deras förekomst i landskapet förväntas inom ramen för rovdjurspolitiken, samtidigt som dessa påverkar människors liv och att oro för rovdjursangrepp också handlar om känsla av vanmakt och brist på kontroll. Rovdjur är en del av ekosystemen och viktiga för den biologiska mångfalden men de påverkar samtidigt andra viktiga ekosystemtjänster kopplade till rennäring, jordbruk, jakt, rekreation och friluftsliv. Rovdjurspolitiken är således inte utan problem.